

Richard Tognetti: Eklekticizem je v XXI. stoletju edini možni koncept

Umetniški vodja Festivala Maribor ne razume ljudi, ki se pretvarjajo, da živijo v 18. stoletju.

Peter Rak, kultura
pon, 05.09.2011, 08:45

Richard Tognetti, foto: arhiv Festival Maribor

Violinist, dirigent in skladatelj [Richard Tognetti](#) se zdi neulovljiv, njegovi pogledi na glasbo so vse prej kot ortodoksni in verjetno ima prav zato toliko zagovornikov kot tudi nasprotnikov. Festival Maribor se je kot umetniški vodja v štirih letih gotovo temeljito spremenil, tudi radikaliziral, v vsakem primeru pa je projekt pod njegovim vodstvom dobil prepoznavno fizionomijo, ki se temeljito loči od večine festivalskih programov. Letos ne bo nič drugače, med seboj se bodo spopadle navidez povsem nezdružljive glasbene zvrsti, od **Pietra Antonija Locatellija** do **Lady Gaga**. »To je 21. stoletje in to je edini mogoč koncept,« pravi Tognetti.

Prvotna ideja osrednjega festi valskega dogodka je bila produkcija opere, vendar se je to izkazalo za neuresničljivo. Namesto tega je nastal na prvi pogled zelo nenavaden hibridni repertoar, ki obsega tako rekoč vse glasbene zvrsti od prazgodovine do danes?

Res sem razmišljal o operi, čeprav bi težko rekel, da sem poseben ljubitelj te gledališko-

glasbene zvrsti. V svetu so različni glasbeni festivali, med njimi ne manjka takšnih, na katerih, denimo, nastopa zgolj sekstet z Brahmsovimi deli. To je lahko relevantno in tudi zanimivo. Na Festivalu Maribor je to pomemben del programa, to so nekakšni dragulji v kroni. Živim v 21. stoletju, kar ni bila moja izbira, in skladno s tem so izoblikovane tudi moje glasbene preference. Ne bom se pretvarjal, da živim v 19. stoletju, prav tako ne razumem tistih, ki se pretvarjajo, da živijo v 18. stoletju in igrajo zgolj baročno glasbo. Programski sklop Nit časa izraža moj celovit pogled na glasbeno zgodovino, predstavlja enoten organizem, ki se je logično razvijal. Še posebno pa je v takšnem konceptu pomemben delež sodobne glasbe, saj ne manjka ljudi, ki se je skoraj panično bojijo. Številni prisegajo na tezo, naj stari dobri Dunaj ostane stari dobri Dunaj, kakor da bi želeli elegantno zgniti na glasbenem pokopališču.

Vaš avstralski pedigre vam očitno omogoča distanco do ustaljenih vzorcev razmišljanja?

Zagotovo. Občinstvo v Avstraliji se je v zadnjih desetletjih zelo spremenilo, vendar mislim, da je tako povsod po svetu. Postmodernizem se zdi magična beseda, ki združuje pop glasbo – pop seveda mišljeno v najširšem pomenu besede – in tako imenovano elitno zahodno glasbeno tradicijo. To je, vsaj zame, edini mogoč pristop v 21. stoletju.

Vendar občinstvo previdno in s homeopatskimi odmerki uvajate v takšen koncept?

Res, ampak prav zaradi tega, ker se sodobna glasba postavi v kontekst, denimo, z Bachom ali Beethovnom, je učinek toliko večji. Neredko občinstvo po končanem koncertu zahteva še več sodobne glasbe in ne še več Mozarta. Vzemimo, na primer, Italijane, ki imajo najraje italijansko hrano, ki je zanje najboljša.

... podobno je s Francozi.

Francoze pravzaprav ignoriram, ker so preveč nevljudni do vseh drugih narodov. Če Italijanom ponudiš novo jed, je to zanje nekakšno razsvetljenje in so navdušeni. Podobno velja tudi za glasbo. Tudi v Avstraliji se marsikdo zgleduje po tem, kaj počnejo v Evropi ali v ZDA.

Sam si prizadevam za tehnično popolnost, vendar to ni namen, temveč zgolj sredstvo. Dogajanje opazujem s ptičje perspektive in ne nazadnje lahko na številne projekte gledam z distanco in rahlim nasmeškom.

Kot pravite, je rock ' n ' roll lingua franca, ki povezuje vse?

V zgodovini smo priča postopni sekularizaciji kulture, skladatelji, ki so imeli včasih božanski status, tega izgubljajo, morda bi se tudi danes v smislu kakovosti lahko pojavil kakšen nov Wagner, vendar nikoli več ne bo imel takšne posvečene pozicije. Prelomnica se zdi leto 1899 s Schönbergom, dve leti pozneje se pojavi jazz in leta 1906 Charles Ives, ki prvi prekine evropsko glasbeno tradicijo. Od takrat se hočeš nočeš mora uvesti termin klasična glasba za stvaritve, ki so nastale pred njim. Še večja cezura nastane po letu 1945, ko se pop glasba razširi do neslutnih razsežnosti in tako imenovana klasična glasba domnevno izgubi svojo do takrat nedotakljivo avro. Pravim domnevno, saj stopijo na sceno izjemni skladatelji, od Boululeza in Stravinskega do Ligetija in Lutoslawskega, ki imajo izjemen opus, vendar nikoli ne dosežejo takšnega položaja kot, denimo, Mahler, ki je kot komponist in tudi dirigent morda najbolj mistificiran.

Evropa je torej večni ujetnik konvencij?

Kar je pravzaprav paradoks. Glasba narodov v svetu se je zelo malo spreminjala, pa če govorimo o irski, kitajski ali ciganski, tako imenovana evropska klasična glasba pa je bila podvržena stalni evoluciji. Morda evolucija niti ni najprimernejša beseda, tako kot lahko uživamo v gregorjanskih koralih in Monteverdiju, lahko uživamo tudi v delih Luigija Nona ali Karlheinza Stockhausena, bolje bi bilo reči mutacija. Res pa ne vem, zakaj se nekateri tako krčevito oklepajo starih vzorcev, ker se ta mutacija nadaljuje in jo je treba upoštevati.